

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Orthotrichales, **Familj:** Orthotrichaceae, **Släkte:** Orthotrichum (hättemossor), **Art:** *Orthotrichum pellucidum* - arktisk hättemossa Lindb. **Synonymer:**

Kännetecken

Arten bildar cirka 1 cm höga tuvor med grådaggig lyster. Bladet är i övre delen helt eller delvis två cellager tjockt. Bladkanten är tillbakaböjd i nästan hela sin längd. Bladcellerna strax ovanför mitten av bladskivan är rundade till kantiga, ca 8–14 µm breda och har 1–2 grenade, höga papiller per cell, men kan i sällsynta fall vara släta. Arten är samkönad. Kapselskaftet är relativt kort, men större delen av eller hela kapseln syns ovanför bladen. Kapseln har som torr och tömd 8 tydliga fåror och en svag insnörning under kapselmynningen. Klyvöppningarna är insänkta och nästan helt täckta av omgivande celler. I peristomet finns oftast endast en yttre tandkrans, som är upprättstående eller vinkelrätt utstående i torrt tillstånd, och som oftast består av 16 strimmigt papillösa tänder, men ibland kan det förekomma en mycket svagt utvecklad inre tandkrans. Mössan är veckad, har papillösa hår och är inte papillös. Sporerna är 10–15 µm i diameter.

Arktisk hättemossa liknar flera arter i släktet. Nordlig hättemossa *Orthotrichum alpestre* har en yttre tandkrans som på den torra, tömda kapseln är tillbakaböjd. Träckhättemossa *O. pylaisii*, skifferhättemossa *O. laevigatum* och berghättemossa *O. rupestre* har ytliga klyvöppningar.

Utbredning och status

Förutom på någon enstaka lokal i nordligaste Sverige och i nordvästligaste Finland är arten i Norden sällsynt funnen på Svalbard. Arten kan snarast klassas som cirkumpolär, och totalutbredningen omfattar förutom Nordeuropa även norra Asien, västra Nordamerika och Grönland.

Ekologi

Arktisk hättemossa växer på exponerade lodytor i kalkrika bergsbranter i subalpin till lågalpin region. Där arten är sedd i Sverige växer den i småbranter som sticker upp ur omgivande fjällbjörkskog. Tillsammans med arten kan bl.a. blommosor *Schistidium* spp förekomma.

Hot

Hotbilden är oklar.

Åtgärder

Arten bör eftersökas och dess ekologi undersökas på den enda kända lokalen.

Övrigt

Utländska namn - NO: Tuebustehette, FI: Tunturihiippasammal.

Etymologi: pellucidus (lat.) = genomskinlig; perlucere (lat.) = lysa igenom, vara genomskinlig; suffixet -idus (lat.).
Uttal: [Ortóttrikum pellúsidum]

KEY FACTS Forms c. 1 cm high tufts with a greyish, "dewy" lustre. Lamina above entirely or partly bistratose. Leaf margin almost entirely recurved. Autoicous. Capsule emergent to exserted and with 8 distinct furrows and a slight constriction below the mouth when dry and empty. Stomata immersed, almost completely obscured by overlying exothecial cells. Exostome erect to spreading when dry, consisting of 16 teeth, the papillae of which are arranged in rows. Endostome lacking or very weakly developed. Calyptra plicate, surface smooth but with papillose hairs. Spores 10-15 µm. - Grows on exposed, calcareous rock-faces in sub-alpine to low-alpine areas. In Sweden typically found in minor precipices surrounded by birch forest.

Litteratur

Grout, A.J. 1928-40. *Moss flora of North America north of Mexico*.

Lewinsky-Haapasaari, J. 1995. Illustrierter Bestimmungsschlüssel zu den europäischen Orthotrichum-Arten. *Meylania* 9: 3-56.

Lewinsky, J. 1979. *Orthotrichum pellucidum* Lindb. new to Sweden. *Lindbergia* 5: 129.

Lönnell, N. 2008. *Orthotrichum pellucidum* arktisk hättmossa s. 267. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoetangium - Orthodontium. Art databanken, SLU, Uppsala.

Författare

Tommy Pettersson 1996. Rev. Niklas Lönnell 2008, 2016.